

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

УДК 351

Є. А. Кульгінський,

к.м.н., доц., докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентіві України,
м. Київ

УПРАВЛІННЯ, ОРІЄНТОВАНЕ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН

Показано, що здоров'я людини в XXI ст. набуло статусу базисної складової добробуту і розвитку суспільства. Доведено, що нові аспекти основ соціально-економічного розвитку вимагають інноваційних підходів у державному управлінні в цілому та охороні здоров'я зокрема. Розглянуто нові поняття – “управління для здоров'я” (governance for health), “належне врядування” (good governance) – та їхні механізми щодо забезпечення здоров'я населення в сучасних умовах.

Ключові слова: здоров'я, добробут, управління у сфері охорони здоров'я, управління для здоров'я, належне врядування, національні цільові орієнтири.

Як відзначено в багатьох документах провідних міжнародних організацій (ООН, ВООЗ, ОЕСР та ін.), здоров'я людини в XXI ст. розглядається як інтеграл добробуту й розвитку суспільства. Здоров'я стає головним макроекономічним фактором і все більш критичним компонентом стабільного соціально-економічного розвитку [1]. Ключова ідея нової стратегії розвитку – тільки економічне зростання не може привести до прогресу суспільства, має також враховуватися соціально-гуманітарна складова.

Такі нові аспекти розуміння основ соціально-економічного розвитку становлять нові завдання та вимагають нових підходів до державного управління в цілому та охороною здоров'я зокрема, оскільки охорона здоров'я є складовою соціально-гуманітарної політики.

Останнім часом європейська політика у сфері охорони здоров'я реалізується шляхом так званого “управління для здоров'я” (governance for health). Управління для здоров'я передбачає спільні дії державних секторів охорони здоров'я та інших інституцій державного управління, суспільних діячів та громадян і вимагає синергетичного набору стратегій, що здійснюються поза сектором охорони здоров'я. Життєво важливого значення в ефективному управлінні набуває координованість дій. При такому підході міністерства і відомства охорони здоров'я в державному управлінні мають виконувати нові ролі у формуванні державних стратегій для забезпечення здоров'я і добробуту [1].

Відзначають два ключових моменти в управлінні забезпечення здоров'я як складової добробуту: визначення сучасних детермінант здоров'я і благополуччя та формування механізмів управління ними. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) надає усе більшого значення соціально-економічним факторам здоров'я [3]. Отже, оскільки найважливіші детермінанти здоров'я перебувають поза сектором охорони здоров'я, виникає завдання державного управління сферою охорони здоров'я – знайти важелі забезпечення охорони здоров'я громадян у межах більш широких соціально-економічних структур на глобальних, регіональних, національних і локальних рівнях.

Істотні впливи на здоров'я, з якими зустрічається суспільства XXI ст., стимулюють розроблення нових підходів до державного управління, модифікують державне управління в цілому.

Зокрема, виникають нові колізії та довгострокові процеси, такі як урбанізація, постаріння населення, сучасні розширення екологічних впливів через нові продовольчі ризики, зміну клімату, а також стратифікація суспільства, що стають факторами, які визначають здоров'я населення [4].

Таке розширення кола факторів здоров'я вимагає нової моделі державного управління, у якій управління пов'язується з широким діапазоном суб'єктів управління – на рівні держави (міністерства, парламенти, відомства, органи влади всіх рівнів і комісії), суспільства (фірми, громадяни, суспільні групи, засоби масової інформації, фонди) і наднаціональних структур (Європейський Союз, ООН, ВООЗ та ін.).

Державне управління ускладнюється також тим, що управління для здоров'я має здійснюватися на різних рівнях, від місцевого до глобального; крім того, підсилюється роль “горизонтального” і спільного управління.

Метою цієї роботи є розкрити нові світові підходи до державного управління у сфері охорони здоров'я із застосуванням принципів управління для здоров'я, висвітлити позитивний досвід впровадження такого управління в розвинених країнах, окреслити можливі напрями його застосування у сфері охорони здоров'я України.

У багатьох роботах (напр., [8]) показано, що в більшості розвинених країн управління системою охорони здоров'я, що забезпечує стан здоров'я населення країни, доповнено спільними діями інших секторів, громадських організацій і громадян, що в цілому утворює управління для здоров'я. Держава і суспільство здійснюють спільне управління, що визначається ієрархією здоров'я і його детермінантів у даному суспільстві й державі. Це приводить до нової динаміки розподілу управління, демократизації та поділу повноважень [5].

Здоров'я стало критичним як макроекономічним, так і політичним фактором суспільства. Наприклад, дослідження експертів ВООЗ показують, що здоров'я є вираженням права людини, важливою складовою добробуту, глобального суспільного блага і показником ступеня вирішеності проблеми соціальної справедливості. Здоров'я також усе більш визнається фактором, що забезпечується іншими системами, такими як економіка, навколишнє середовище, освіта, транспорт і продовольча система (ВООЗ). Отже, здоров'я логічно зараховують до факторів економічного процвітання суспільств.

Здоров'я та добробут визнано ключовими компонентами належного врядування (good governance), як такі вони складають соціальну цінність, що доповнює інші соціальні цінності, такі як права людини, соціальна справедливість, добробут і глобальні суспільні блага. Вони відбиті в багатьох сучасних стратегіях розвитку на національних, європейських і глобальних рівнях та оцінюються як показники стабільного розвитку (ПРООН, 2013).

Прикладами вирішення проблем різного масштабу щодо забезпечення здоров'я на місцевому рівні є використання широкого діапазону інноваційних інструментів політики й управління на рівні міста, для поліпшення здоров'я та добробуту [2].

У корпоративному секторі інвестиції в здоров'я співробітників і суспільні програми, а також у здорові продукти й послуги визнаються новою бізнес-моделлю, що включає соціальну відповідальність [2].

Управління для здоров'я й добробуту – центральний стандартний блок належного врядування, що забезпечує досягнення соціальних цілей, таких як процвітання, добробут і стабільний розвиток. Такий підхід потребує широкого діапазону механізмів контролю, моніторингу й оцінювання, у тому числі й визначення економічної ефективності [6].

Управління для здоров'я (governance for health) вимагає розроблення й використання механізмів, що полегшують співробітництво із забезпечення охорони здоров'я в розширеному варіанті – від міжгалузевої дії до здорової державної політики. Одним із важливих механізмів може бути оцінювання впливу на здоров'я всіх дій і процесів державних програм і стратегій [6].

Як було відзначено в низці праць, основні принципи нового управління – це взаємозалежність, складність, спільні управлінські дії держави і суспільства [1].

Зокрема, І. Кікбуш визначила, що в основу такого підходу в керуванні мають бути закладені принципи інноваційного державного управління. Основні з них:

1. Співробітництво – новий імператив управління, що вимагає взаємних зобов'язань і розуміння, вибору нових інструментів і механізмів; прозорості й контролю. Велике значення приділяється співробітництву з населенням, що не виключає провідної ролі державного управління. Участь, прозорість і контроль стають основними принципами запровадження інновацій у межах нових, складних відносин між державою і суспільством.

2. Другою інновацією можна вважати сполучення в управлінні регулювання й переконування. Управління стає більш гнучким, багаторівневим і адаптивним. Механізми, що забезпечують ці якості, включають саморегулювання, управління шляхом переконування, союзи, мережі та відкриті методи координації, а також нову роль громадян у демократичному процесі, оскільки регуляторні положення торкаються виміру способу життя і поведінки людей.

Демократичність управління в забезпеченні здоров'я є необхідним принципом інноваційного управління, що реалізується через оцінювання ризику, контроль якості, оцінювання впливу на здоров'я, які надають докази і є підставою до реального прогнозування.

Зокрема, оцінювання впливу на здоров'я (ОВЗ), на думку експертів ВООЗ, має бути включено до всіх проектів, програм і політичних процесів державного управління в цілому [6]. Застосування цього методу дозволяє перетворити управління в адаптивні гнучкі процеси. Адаптивне управління відбиває зміни процесів і дозволяє зацікавленим особам швидко відповідати на непередбачені події креативними, інноваційними способами. При цьому оцінювання й моніторинг як третій принцип нового управління мають охоплювати вплив на здоров'я різних секторів, що сприяє утворенню новаторських соціально-економічних міжсекторальних стратегій щодо забезпечення охорони здоров'я. З огляду на довгострокову природу багатьох проблем зі здоров'ям, неодмінним в управлінні є застосування нових методів прогнозування. Такий похід впливає на соціальні аспекти (вищевказані соціальні цінності) державної політики, спираючись на наукові докази, моніторинг та економічний аудит [9].

Розумне управління (smart governance) для здоров'я й добробуту, прийняте урядами розвинених країн, нині здійснюється в Європі та в багатьох інших частинах світу. При цьому уряди використовують нові інноваційні способи, зокрема сполучення управління й регулювання як жорстких і м'яких інструментів управління.

Отже, доведено, що нові підходи в управлінні для здоров'я можна об'єднати у п'ять типів "розумного управління" на всіх рівнях державного управління за участі суспільства: спільне управління, управління стейкхолдерами, управління шляхом регулювання й переконування, управління через незалежні органи й експертні організації, управління адаптивними стратегіями і гнучкими структурами.

Таке спільне управління вимагає для переорієнтації підходів до здоров'я створення платформи нової політики в Європейському регіоні в умовах все більш комплексних і транскордонних викликів.

У реалізації нової політики життєво важливими стають нові інструменти прогнозування, у тому числі моніторингу й оцінювання для доведення того, як стратегії різних секторів впливають на здоров'я і як здоров'я торкається інших інституціалізованих секторів управління. У функції міжсекторальних інституцій входить забезпечення міжгалузевого навчання навичкам "належного врядування" для здоров'я, співробітництво з вищими школами охорони здоров'я, школами бізнесу і школами для державної політики для створення нового професійного об'єднання, заснованого на досягненнях науки і системному мисленні. Наведене висуває нові вимоги до підготовки управлінських кадрів у системі охорони здоров'я.

До найбільш відомих реалізованих інноваційних підходів для партнерства заради здоров'я відносять європейські мережі "Здорові робочі місця", "Міста здоров'я", "Школи здоров'я" та ін. Суб'єкти таких мереж мають приймати спільні рішення з розроблення нових програм, при цьому мережі включають ініціативи різних зацікавлених суб'єктів, що забезпечує ефективність досягнення мети. Показано, що найбільш ефективними підходами в економічному плані є утворення кластерів [9].

Інноваційним інструментом для належного врядування для здоров'я вважають також нові інформаційно-комунікаційні технології, що сприяють підсиленню медичної грамотності, розробленню стратегій участі громадськості в управлінні [1].

ВООЗ висловлює сподівання щодо перспективи об'єднання всіх рівнів управління, від місцевого управління до глобального. У цьому випадку використовується інновація, яку можна визначити як "медична дипломатія" [7]. Вона є результатом формування загальноєвропейської орієнтації щодо охорони здоров'я.

Медична дипломатія діє через зовнішню державну політику, торгівлю, сільське господарство та ін., метою яких є глобальний розвиток заради здоров'я. На наш погляд, медичну дипломатію краще визначити як дипломатію здоров'я.

У цих моделях реалізується довгострокове співробітництво з іншими секторами, що розвинені в європейському середовищі щодо оздоровчих процесів, такими як Південно-східна європейська медична мережа і школи, що сприяють здоров'ю. На думку експертів ВООЗ, найкращим досягненням може бути формування мультидисциплінарного європейського інституту управління для здоров'я, лідерства, політичних диспутів, навчання й досліджень, у співробітництві з національними інститутами за багатьма напрямками. При цьому залишається відкритою проблема порівняльного аналізу різних стратегій.

Нами проведений аналіз політик і стратегій, що успішно здійснюються в низці країн. В основу дослідження покладено принцип єдності сектора охорони здоров'я і структур, що забезпечують управління ним, які описано в матеріалах ОЕСР (OECD, 2013).

В історичному аспекті інституції охорони здоров'я, їхній зв'язок з іншими секторами державного управління змінювалися в різних країнах по-різному. Функціонально окремі міністерства охорони здоров'я – відносно нове явище. У середині XIX ст. адміністрації в багатьох містах мали відділи охорони здоров'я з широкими владними повноваженнями. Наприклад, нью-йоркська комісія з питань охорони здоров'я мала владні повноваження робити все необхідне для збереження здоров'я населення міста. Міністерства охорони здоров'я було утворено в Європі упродовж XX ст. Наприклад, у Німеччині Федеральне міністерство охорони здоров'я було створено як окреме міністерство в 1961 р., у подальшому воно включало управління проблемами молоді, сім'ї та жінок і в 1991 р. вже не було окремим міністерством [5]. У 2002 р. до функцій міністерства додалася відповідальність за соціальні справи. І тільки в 2005 р. функції міністерства сконцентрувалися на питаннях охорони здоров'я.

У Франції функції міністерства охорони здоров'я було розширено, включаючи управління зайнятістю, пенсійним забезпеченням, проблемами сім'ї, людей похилого віку і людей з обмеженими можливостями. Нині міністерство охорони здоров'я Франції також відповідає за спортивні змагання й здоров'я жінок [5]. Сьогодні у Швеції функція міністерства охорони здоров'я і соціального благополуччя включає соціальне забезпечення, охорону громадського здоров'я і надання медичних послуг, охорону здоров'я і права дітей, людей похилого віку й інвалідів. У зв'язку з багатофункціональністю міністерства керівництво здійснюють чотири міністри: охорони здоров'я і соціальної політики, зв'язків з громадськістю і житла, соціального забезпечення та в справах дітей і людей літнього віку. У цій країні медичне страхування є соціальною функцією, як у Франції. Отже, на секторальному рівні рішення приймають коаліційні уряди.

У східноєвропейських країнах міністерства охорони здоров'я змінюються значно повільніше. Для прикладу, у Хорватії міністерство охорони здоров'я і міністерство праці та соціального забезпечення було об'єднано в 2003 р. в міністерство охорони здоров'я і соціального забезпечення. Виняток становить Угорщина, де після виборів у квітні 2010 р. було утворено міністерство національних ресурсів, що об'єднує управління соціальними справами, охороною здоров'я, освіти, спорту і культури. Міністерства охорони здоров'я в центральних азіатських країнах залишилися більш статичними. Наприклад, функції міністерств охорони здоров'я Казахстану і Туркменії не змінилися істотно. У Російській Федерації міністерство охорони здоров'я і соціальної політики об'єднано.

Слід відзначити, що, попри національні розбіжності, у XX ст. головна роль міністерств охорони здоров'я полягала в організації охорони здоров'я, для якої характерними були нагромадження фінансових і організаційних проблем.

Крім того, попри збільшення кількості хронічних неінфекційних захворювань, зберігалася зосередження управління на наданні медичної допомоги, а не охороні здоров'я населення та профілактиці захворювань.

Уперше міжгалузєва комунікація набула пріоритетності в багатьох документах ВООЗ, що відбивають політику сфери охорони здоров'я в досягненні “Здоров'я для всіх” і “Здоров'я-21”, прийнятих ВООЗ [3].

Дослідження експертів ВООЗ довели, що в XXI ст. роль міністерств охорони здоров'я повинна змінюватися поступово, підсилюючи взаємодію з іншими міністерствами і всім суспільством. Сектор охорони здоров'я має бути частиною

міжгалузевої мережі, з новими принципами лідерства, навичок, інформацією для прийняття управлінських рішень з метою досягнення соціальних цілей через широкий діапазон спільних механізмів [2].

Принципи належного врядування для урядів були розроблені міжнародними організаціями, включаючи ЄС, ОЕСД і Всесвітній банк. Деякою мірою ці принципи мали багато спільного з принципами ефективного корпоративного управління як стандарти для розвитку компаній. Пізніше такі стандарти також почали застосовуватися в неурядових організаціях. Розуміння належного врядування щодо урядів добре подано у визначенні Всесвітнього банку: “Ми визначаємо належне врядування як традиції й установи, якими влада в країні здійснюється для суспільної користі. Вона здійснюється економічними і соціальними взаємодіями, що гарантує належне врядування” [9].

Зокрема, відповідність до зазначених стандартів сприяє вступу країни в ЄС, що є на порядку денному сучасної України.

Отже, належне врядування характеризується відповідальністю, прозорістю, чуйністю та рівноправністю, що забезпечує ефективність у разі взаємодії цих якостей та орієнтовано на злагоду і верховенство права.

Управління для здоров'я, відповідно до визначення ОЕСД (2012), включає суспільне управління, що “допомагає підсилити демократію і права людини, сприяти економічному процвітанню і соціальній рівності, скороченню бідності, поліпшенню захисту навколишнього середовища і раціональному використанню природних ресурсів, а також поглибленню впевненості в державному управлінні та управлінні з боку громадськості” [1, с. 342].

Управління для здоров'я потребує так званого “належного врядування” – усе більш поширеного поняття в сучасній Європі. Належне врядування становить також поєднання керівних базисних принципів. У цьому відношенні належне врядування краще зрозуміле як процес, ніж як структура, і як динамічне, а не статичне явище.

Можна думати, що належне врядування – це недосяжний ідеал. Але, водночас, воно поступово формує різні інструменти і механізми нового управління (наприклад, електронне управління), що забезпечать його якість і причетність до всіх процесів здоров'я.

Важливо, що належне врядування характерне для демократичного суспільства, у якому постійно обговорюються питання поліпшення, у тому числі й поліпшення здоров'я для всіх, що висуває права людини на перший план, доступ до якісної медичної допомоги, солідарності у фінансових питаннях охорони здоров'я і, головне, доступ до охорони здоров'я для кожної людини. Рівний доступ до охорони здоров'я за необхідності, незалежно від етнічної приналежності, статі, віку, соціального стану чи платоспроможності, є першою ознакою демократичного управління.

Можна дійти висновку, що розуміння забезпечення здоров'я сьогодні виходить за межі системи охорони здоров'я, тому його забезпечення вимагає міжгалузевої взаємодії.

Наприклад, у Норвегії з високим показником середньої тривалості життя (78 років) уряд забезпечує рівні можливості для здорового життя для кожної людини. Уряд країни розглядав здоров'я за такими принципами:

- здоров'я як право людини;
- здоров'я як компонент добробуту;
- здоров'я як глобальне суспільне благо;
- здоров'я як соціальна справедливість.

Ураховуючи викладене, ООН була розроблена методика рейтингів розвитку країн. З 2010 р. розрахований індекс людського розвитку об'єднав такі виміри: 1) довгого і здорового життя – показник очікуваної тривалості життя; 2) доступу до знань – термін навчання й очікуваних років навчання; 3) пристойний стандарт проживання – національний дохід на душу населення. У цих розрахунках фокус економіки країн, що розвиваються, практично перемістився з національного доходу (ВВП) до розвитку людини.

Отже, Європейська Комісія (2013) та представники Європейського парламенту, Римського клубу, OECD і Всесвітнього фонду дикої природи визначили нову політику та вимір світового прогресу. Протягом минулого десятиліття кілька країн, включаючи Австралію, Канаду і Нідерланди, розробили вимір добробуту на національному рівні. В Об'єднаному Королівстві Офіс національної статистики включно з представниками громадян і організацій також визначив нові виміри добробуту. Нова політика розвитку включала в досягнення добробуту здоров'я населення [6].

У Німеччині парламентська комісія дослідження зростання добробуту і якості життя в січні 2011 р. доповнила показники економічного зростання (ВВП) екологічними, соціальними і культурними критеріями. У Франції в 2009 р. Комісія з виміру економічних показників і соціального прогресу запропонувала включити показник здоров'я в метод виміру соціального добробуту. Рада Європи визначила добробут для всіх, підкреслюючи, що добробуту не може бути досягнуто, якщо це поняття не сприйняте всім суспільством. У такий спосіб було показано, що чим нижче соціальна позиція людини, тим гірше її здоров'я. Прикладами є показники тривалості життя аборигенів Канади й Австралії, що на 20 років менше, ніж основного населення, також більше тягар хвороб. Тобто навіть у розвинених країнах не виконується принцип доступності до охорони здоров'я всього населення. Клуб “Де Мадрид”, до складу якого входять керівники колишніх держав, проводить на високому рівні форуми в межах Загального суспільного проекту, що надає сучасним лідерам краще розуміння переваг політики, що зменшують соціальну стратифікацію. У межах цієї зміни цінностей, у яких успіх суспільств вимірюється з погляду добробуту, а не просто як економічне зростання, здоров'я є важливою складовою добробуту і стає основним елементом виміру успіху. Ця інновація переміщує акцент в економіці до більш широкого виміру повного добробуту, що включає переваги здоров'я, освіти і страхування, ефектів нерівності доходів, а також нові способи вимірювання економічного впливу стабільності розвитку для майбутніх поколінь, тобто такий підхід враховує здоров'я дітей, якість їхньої освіти, “радість їхньої гри” (Джон Ф. Кеннеді. Президентська Бібліотека і Музей, 1968). Досягнення добробуту просуває дослідження здоров'я від галузевого завдання до рівня соціальної мети, вимагаючи зобов'язання не тільки на вищому рівні уряду, але також і всього суспільства, що може бути забезпечено саме належним врядуванням.

Ще однією рисою сьогодення є розуміння того, що проблеми і детермінанти нездоров'я не мають кордонів і вимагають глобального підходу, загальноєвропейської стратегії охорони здоров'я. Забезпечення добробуту і здоров'я, що гарантується державою і місцевою владою, вимагають міжнародного співробітництва між державами на регіональних і глобальних рівнях. Тому актуальною є так звана медична дипломатія чи дипломатія здоров'я. Надання глобальних суспільних благ – дуже складний процес управління, що об'єднує багато діячів, рівнів і секторів.

З'являється потреба в ефективному управлінні процесами взаємозалежності й співробітництва. У суспільстві знань стратегічні рішення, що базуються на нормативах,

поступаються рішенням, базованим на доказах. Водночас, прийняття рішень вимагає нових методів для врахування впливу ризиків.

Розумне управління – результат взаємозалежності, що збільшується. Воно є “стиснутим вираженням гармонічного поєднання (ансамблю) принципів, факторів і можливостей, що складають форму управління, яке спроможне справлятися з умовами і актуальними потребами суспільства знань”, що робить здоров’я загальною метою всіх секторів уряду, все більш пов’язуючи його з добробутом (рисунок).

Рисунок. Схема взаємодії принципів належного врядування

Отже, у державному управлінні влада і відповідальність поширилися “вертикально і горизонтально” за інституціональними рівнями управління та суспільства шляхом змін у підходах до демократії, формування та здійснення державної політики для здоров’я як частини добробуту.

Засноване на секторальному підході управління не відповідає взаємозалежному світу XXI ст., як показано вище. Так само, як здоров’я потребує підтримки інших секторів, сектор охорони здоров’я повинен визначити, як здоров’я сприяє чи протистоїть програмам інших секторів і як це сприяє повному соціальному добробуту.

Невипадково міжнародні впливові організації надають все більшого значення не стільки економічним показникам в розвитку країн, скільки людському добробуту, у якому провідне місце посідає охорона здоров’я. Це базується на нових уявленнях щодо управління у сфері охорони здоров’я і в державному управлінні в цілому.

При цьому сектор охорони здоров’я в державному управлінні набуває якості лідера в управлінні для здоров’я, що забезпечує нові форми управління, формуючи нові стратегічні відносини уряду, зокрема з недержавними суб’єктами.

Наші висновки такі:

1. Істотні впливи на здоров'я, з якими зустрічаються суспільства XXI ст., стимулюють розроблення нових підходів до державного управління, модифікують державне управління в цілому.

2. Розширення кола факторів впливу на здоров'я вимагає нової моделі державного управління з широким діапазоном суб'єктів управління – на рівні держави, суспільства і наднаціональних структур, – а також пошуку нових механізмів їхньої взаємодії;

3. Управління для здоров'я – центральний стандартний блок належного врядування, що забезпечує досягнення соціальних цілей, таких як процвітання, добробут і стабільний розвиток. Такий підхід потребує широкого діапазону механізмів контролю, моніторингу й оцінювання, у тому числі й визначення економічної ефективності.

4. Нові підходи в управлінні для здоров'я можна об'єднати в п'ять типів “розумного управління” на всіх рівнях державного управління за участі суспільства: спільне управління, управління стейкхолдерами, управління шляхом регулювання й переконування, управління через незалежні органи й експертні організації, управління адаптивними стратегіями і гнучкими структурами.

5. Установлено п'ять типів управління для здоров'я: співробітництво, зобов'язання, сполучення регулювання і переконування, включення незалежних відомств і експертних організацій, адаптивні стратегії, гнучкі структури і прогнозування.

6. Успіх сучасних розвинених країн вимірюється з погляду зростання добробуту населення. Саме здоров'я є важливою складовою добробуту і стає основним елементом виміру такого успіху. Ця інновація переміщує акцент в економіці до більш широкого виміру повного добробуту, що включає переваги здоров'я, освіти і страхування, ефектів нерівності доходів, а також нові способи вимірювання економічного впливу стабільності розвитку для майбутніх поколінь.

Перспективними можна визнати такі наукові розвідки:

– вивчення механізмів багатосекторального і багаторівневого управління для здоров'я;

– теоретико-методологічні засади вивчення здоров'я як макроекономічного та політичного фактора суспільства;

– осмислення теоретико-методологічних основ нової державноуправлінської парадигми управління для здоров'я.

Переконані, що завдяки таким дослідженням наука державного управління зможе виокремити нові ефективні способи здійснення реформ у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш ; передмова та заг. ред. проф. М. М. Білінської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – С. 192–238.

2. Цілі розвитку тисячоліття Україна-2014 : щоріч. моніторингова доп. / ПРООН ; Ін-т демографії та соціал. досліджень. – К. : [б. в.], 2014. – 48 с.

3. Health in the European Union. Trends and analysis. World Health Organization., On behalf of the European Observatory on Health Systems and Policies. – Copenhagen, 2011. – 164 p.

4. Атлас здоров'я в Європе. – 2-е изд. (2008 г.) / ВОЗ. – Копенгаген, 2009. – 129 с.

5. Health in the European Union: Trends and analysis. / On behalf of the European Observatory on Health Systems and Policies // WHO. – Copenhagen, 2011. – 164 p.

6. Здоровье-2020 – основы европейской политики и стратегия для XXI века / ВОЗ. – Копенгаген, 2013. – 224 с.

7. The European health report 2009 Health and health systems // WHO. Regional Office for Europe. – 2009. – 205 p.

8. A review of findings and a discussion of potential countermeasures // Socioeconomic differences in injury risks // WHO. Regional Office for Europe. – Copenhagen, 2009. – 167 p.

9. Protecting health in a changing environment / Report of the Fifth Ministerial Conference on Environment and Health // WHO. Regional Office for Europe. – Copenhagen, 2010. – 99 p.

Kulginskiy Ye. A. Management for health as a new strategy in public government developed countries.

It was shown that human health in the XXI century acquired the status of a basic component of the welfare and development of society. It is proved that the foundations of the new aspects of social and economic development require innovative approaches to governance in general and health in particular. We consider the new concept of “governance for health”, “good governance” and their mechanisms on the health of people in the modern world.

Key words: Health, welfare, management in health care, health management, good governance, national targets.

Надійшла до редколегії 14.04.2015 р.

УДК 35.335

М. Г. Сергієнко,

*к. держ. упр., доц., доцент кафедри права та євроінтеграції ХарPI НАДУ,
м. Харків*

О. М. Болбас,

*нач. відділу досліджень, розробки нормативних документів
страхового фонду документації та міжнародного співробітництва
у галузі стандартизації Науково-дослідного,
проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії,
м. Харків*

ВОЄННА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ТА ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ ВІД ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ

Аналізуються проблеми захисту національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз, що пов'язані з відсутністю структури воєнної організації держави. Запропоновано деякі шляхи їхнього вирішення.

Ключові слова: національна безпека України, воєнна організація держави, захист національних інтересів, загрози національній безпеці, надзвичайні ситуації, єдина система воєнного захисту України.

Суверенний та самостійний державний розвиток, як показав час, є неможливим без воєнної безпеки України, що в першу чергу напряму пов'язана з політичною, економічною та іншими основними складовими національної безпеки. Вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України зумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз у воєнній сфері.

З урахуванням геополітичної та внутрішньої обстановки в Україні діяльність усіх державних органів має бути зосереджено на прогнозуванні, своєчасному виявленні